Baština Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

# Simpozijum – etiologija hroničnog bronhitisa i plućnog srca u BiH (Simposium l'etiologie de la bronchite chronique et du coeur pulmonaire en B&H)

Grujica Žarković

1970

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

https://bastina.anubih.ba/items/7c8e291e-0154-475b-9af7-8294e0fb5e38

Preuzeto s Baštine Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

https://bastina.anubih.ba/

AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

# POSEBNA IZDANJA

KNJIGA XIV

ODJELJENJE MEDICINSKIH NAUKA

Knjiga 2.

SIMPOZIJUM

# ETIOLOGIJA HRONIČNOG BRONHITISA I PLUĆNOG SRCA U BOSNI I HERCEGOVINI

25. i 26. februara 1970. godine

Urednik

GRUJICA ŽARKOVIĆ,

dopisni član Akademije nauka i umjetnosti

Bosne i Hercegovine

ANU BiH АНУ БиХ

SARAJEVO

1970

## DISKUSIJA

**Prof. Žarković:** Ja bih htio da dam nekoliko komentara vezanih za ovaj posljednji referat doktorice Džumhur. Sigurno ste primijetili da smo mi u prvom pilotskom ispitivanju upotrijebili isključivo grupne alergene. To nije slučajno, jer u medicinskoj prošlosti Bosne i Hercegovine nije bilo alergoloških ispitivanja na širokim epidemiološkim osnovama, pa nismo mogli naći nikakvu orijentaciju šta možemo očekivati. Međutim, našlo se, kao što je iznijela doktorica Džumhur, da kućna prašina stoji na prvom mjestu ne samo kod nas. Mi kada smo pravili hipoteze o mikološkoj asocijaciji evetnualnih budućih preosjetljivosti koje ćemo naći, vidjeli ste da smo išli jako, jako široko: imali smo u vidu posteljine biljnog i životinjskog porijekla i razne kombinacije: dlake životinje, razne trave, drveće- — znači da smo išli po samo općoj orijentaciji. Sada smo našli da je kućna prašina najčešći alergen i za naše daljnje ispitivanje otvoreno je pitanje na šta sad ići, na koje specifične alergene. Tu se nekada mislilo o organskim i anorganskim sitnim raspadnutim, kao što smo mi napominjali dlake itd. Kada smo se nedavno orijentisali da prikupimo literaturu o alergenima i kućnoj prašini, vidjeli smo da je taj čitav historijat poznavanja alergena jako kratak. Doduše, 1921. Halm i 1922. Ckoock bili su predložili naučnu hipotezu da u kućnoj prašini mora postojati više (jedan ili dva) specifičnih alergena i da to nije bilo koja prašina koja to proizvodi. Oni su isto sumnjali da u posteljini mora biti nekih specifičnih alergena, jer su još u literaturi 100 i 200 godina staroj našli opise bronhijalne astme. Govorilo se da spavaća soba je prostorija u koju kad uđu — dobijaju simptome bilo astme ili kataralnih oboljenja. Iza prvog svjetskog rata, a naročito iza drugog, Holanđani su preuzeli vodeću ulogu u ispitivanju alergena kućne prašine. Još 1920. god. — to je bio Tom van Leaven, koji je ispitivao pljesni, biljna vlakna i prhut domaćih životinja. Međutim, pojedinačna ispitivanja i pojedinačno ispitivani alergeni nisu se poklopili sa preosjetljivošću na kućnu prašinu, tako da se ne mogu isključivo njima pripisati one specifične reakcije koje daje kućna prašina. Prije 8 godina Holanđanin Foorhorst upoređivao je preosjetljivost, opet onu staru tezu Van Leavena, na kućnu prašinu sezonski u odnosu na preosjetljivost na ljudsku perut, i našao je da se krivulje ne poklapaju, da preosjetljivost na ljudsku perut dolazi ranije u toku sezone, a otprilike od sredine septembra do sredine novembra je dobio vrhunac preosjetljivosti na kućnu prašinu. Dvije godine iza toga, tj. 1964. god., on se pojavio prvi u svijetu sa tvrdnjom da je najjači alergen u kućnoj prašini grinja iz roda dermatophagoides, naročito dermatophagoides terronisinus. Ta grinja je opisana kod entomologa Pisara još 1892, tj. entomološki je klasificirana. Ona živi na otpacima ljudskog epitela. To je jako mali, oko 300 mikrona mali insekt. On tvrdi da je to najjači i najvažniji alergen u kućnoj prašini. Ovoj tvrdnji pružili su naročito otpor Barens u Engleskoj i Anno u Francuskoj 1965. i 1966. godine. Oni su tvrdili da Foorhorst nema pravo i da je to otpali ljudski epitel i još jedna biljna materija u prašini, te da su to glavni alergeni. Zatim, 1967. i 68. jedna serija istraživanja je dala rezultate koji pokazuju da je Foorhorst imao pravo. Foorhorst i Spigsma 1967. uzeli su kulturu, zapravo Foorhorst je jedini u svijetu koji kultivira ovaj dermatophagoides terronisinus, i on je uzeo da on

ANU BiH АНУ БиХ

jedino raste na ljudskom epitelu. Upotrijebio je kulturu grinje kao alergen jedan postotni, a s druge strane uzeo sam ljudski epitel i dobio je da je 20.000 puta ova kultura dermatophagoides terronisinus aktivnija, jača nego što je ekstrakt ljudskog epitela, odnosno u razredivanjima je došao do te minimalne grade. Ovu njegovu postavku je preuzeo engleski alergolog Pepeys. On je 1968. godine ponovio test, samo nije iskoristio intradermalni, nego je upotrijebio Prick-test, koji daje bolje razlikovanje. I kod Pepeysa ekstrakt čistog epitela, znači podloge na kojoj rastu ove kulture, nije dao nikakvih reakcija, međutim, ekstrakt kulture dermatophagoides terronisinus je dao veoma burne reakcije, i to kod astmatičara. Pepeys je našao i to da postoje unakrsne reakcije, tako da lica koja su preosjetljiva na grinju — preosjetljiva su također često na grinju koja je u hrani i žitu, a to je dermatophagoides farinae, odnosno, kako je Englezi često nazivaju, curinae. Te rezultate, odnosno slične eksperimente ponovio je Japanac Ishisaki 1967, pa mu se poklapaju sa istraživanjima Pepeysa. Maunser, jedna njemačka doktorka, 1968. godine sa svojim saradnicima testirala je 100 astmatičara preosjetljivih na kućnu prašinu. Dobila je od 94% astmatičara burnu reakciju sa alergenom dermatophagoides terronisinus. Spigsma je u Holandiji 1967. god. ispitivao, tako da kažemo, distribuciju tih raznih grinja. Uzimali su ih iz usisivača, iz postelje, madraca i kultivirali ih. On tvrdi da su oni autori koji su tvrdili da on nije uzročnik upotrebljavali lošu tehniku, jer tehnika etimološka je komplicirana, iz prašine izolirati ove grinje je teško, a oni to postižu pomoću flotacije, tako da iz onoga što ispliva na površinu izoliraju. Vidi se da tu nema samo jedna vrsta, nego ima 4 i 5 raznih vrsta, ali u Holandiji ova pomenuta vrsta je jako rasprostranjena. Interesantno je da kultivirati ga nije lako. Pored toga što se radi o epitelu, on zahtijeva visoku vlagu; optimalna je vlaga 80%, a optimalna temperatura 20%. S obzirom na tu visoku vlagu, kada su ispitivali vlažne stanove, onda su u vlažnim stanovima u Holandiji našli daleko veću zastupljenost ove grinje nego u suhim stanovima, što je sada možda sasvim novo objašnjenje odavno poznate činjenice da u vlažnim stanovima ima daleko više astme nego u suvim stanovima. Slično je dobio Kanington u Engleskoj, a Parey u Belgiji. Foorhorst i Spigsma su dalje 1968. godine eksperimentirali u korelacijama količine ovih grinja i stepena reakcije alergičke, i oni su na ekstrakt kućne prašine dodavali u raznim koncentracijama ovaj dermatophagoides terronisinus i imali su proporcionalno tome burne reakcije. Tako je ta stvar sada prilično raščišćena o alergenima kućne prašine.

U Engleskoj danas rutinski preporučuju astmatičarima koji su preosjetljivi na kućnu prašinu da svaki dan očiste usisivačem svu posteljinu, i dobivaju jako dobre reakcije. Onda tvrde, npr. da promjena klime, ili kada pacijent ode u bolnicu, dakle samo izazvano napuštanjem stana, vidi se prisustvo ili neprisustvo ove grinje. Sada se vraćaju i listaju literaturu, traže ima li ranijih nalaza. Tako se vidi, npr. da Ancone u Italiji 1923. godine dao je klasični opis astme kod radnika koji rade sa žitom. On je tvrdio u ono doba da je astma tih radnika prouzrokovana grinjom pediculoides vendiculosis. Spužić kod nas tvrdi da u našim žitnim krajevima ima grinja, on to svodi, uglavnom, na parazite žita, ali u tim ekstraktima koje u Zagreu izrađuju to su, u stvari, buđavo žito i ovi drugi uzročnici. Studija ove vrste u Jugoslaviji zasada i nema. Mi sada, kad smo se našli pred potrebom da dalje razrađujemo, da idemo na individualne alergene, našli smo se u priličnoj neprilici. Uspostavili smo kontakt s drom Kubelkom, koja izrađuje za nas alergene i odlučili smo sada da idemo na Prick-tehniku. Međutim, u Jugoslaviji niko ne izrađuje alergene prema deratophagoides, niti grinjama uopšte, niti je iko sposoban da ih kultivira. Mi sada tragamo za parazitologom koji bi bio sposoban da ih identificira. Ukoliko uspijemo obezbijediti dovoljno pouzdanu proceduru, mi ćemo u daljnem našem istraživanju pokušati da uzimamo uzorke kućne prašine i direktno entomološki da utvrđujemo izvjesne stvari. U nedostatku alergena, mi smo uspostavili kontakt sa Imunološkim odjeljenjem Instituta za respiratorna oboljenja u Brompton bolnici u Londonu, i oni su nam obećali da će nam izraditi alergen za dermatophagoides farinae, koji daje unakrsne reakcije kao i ovaj terronisinus. Oni ih isto ne kultiviraju, jer oni rastu na brašnu i na podlogama drugim. Jedino Holanđani to rade na epitelu, tako da to momentano ne bismo mogli obezbijediti. Momentano imamo u toku istraživanje koje je doktorica Vučićević upravo obezbjedila; to će biti

bankovni službenici iz nekoliko sarajevskih banaka, gdje ćemo izvršiti neko pokusno testiranje da vidimo kod kolikog postotka ljudi koji su preosjetljivi na kućnu prašinu uvećavamo preosjetljivost na ovaj dermatophagoides. Na taj način da malo zaokružimo ovaj kompleks koji nam je još prije godinu dana bio zagonetan, tako da smo morali ići samo na grupne alergene. Mi sada nastojimo za daljnje istraživanje da izvodimo sasvim ciljane alergološke testove, te da u našem budućem alergološkom snimanju nemamo više grupnih alergena, osim na peludi drveća.

ANU BiH
АНУ БиХ